

ROMÂNIA LITERARĂ.

Nº 38.

Bassi.

1 Octombrie, 1855.

ТЕЛЕГРАФОЛ ЕЛЕКТРИК ші вітторія се.

КАП. II.

Sisteme пазе таї днівіа да лакраре.

§ 1. Morse.

Маї твілте чеरте аă фост զրмат спре а se statornici: дақъ intyelitatea (priopitatea) пъткочірі а үнел sisteme телеграфіче, апліктоаре int'po маре депъртаре, s'ap fi квевенит ля D. Morse, саă ля D. Wheatstone. Нои ны не вом іndelentniči зіче desnre o asemenea контролерсъ, кънд таї въртос помените доњь sisteme sint къз totul neatърнате үна de alta, лакрънд днпъ інчепері deosebite.

În sistema ля Morse електро-магнетъл юа-
къ рола de къпітеніе. Прекъм рів. електрик
трече саă н., о мікъ варгъ de фер, кътъ
каре se афълъ прінсъл о пъргіе (lévier) e а-
трасъ саă pesninsъ. Кънд ea e atrasъ,
челаладт капът а пъргіе ловеште, прін тіј-
лочіреа впві върф de одъл, че'л імбракъ,
int'po фъніе de хърти пре каре о тішкаре
de чеасорнікъріе о фаче съ треакъ pintre доњь
тічі чілендре. Върфыл de одъл тіпъремте по
хъртие піште позеторі, саă лінії, днпъ кліпел-
ніка саă прелюпіта тречере а рівлі. Фелів-

ріtele комбінърі ачестор позаірі ші лінії ін-
кіпческі піште semne кареле sint інфъдошітоа-
ре алфаветвлі, а пштерілор ші a semnelor
de позкітвадіе.

Кътъл електро-магнетъл е апінат тел.1 кон-
дукторіз, кареле se іntinde пънъла апаре-
лвл denas în stanjiea къз каре se чере съ
кореспондът, саă, ка съ гръйт таї регулат,
пънъла партеа апарелвлі позмілъ та n інв-
латор, че п'ї декът о simillъ пъргіе інпірі-
маль de тішкъріле че апарелвл рецептор
a stanjiei кореспондентоаре аре а репродвче.

Кънд апарелвл ля Morse інченп а фі ін-
тревіндуат ла de a дрентъл імпъртъшірі ін-
тре дөвъ stanjii foarfe denpъtate, саă sim-
уїт къз рівъ prodas de кътъл колоана stan-
jiei de парчедере ны ера іndestalъtor спре а
атраце, къз червта регуларітате, механізмъл
(armature) de кареле пъргіеа ера днпъл. Атвпчі
саă пъткочіт үп алт instroymen denasmit ad a-
post relais кътъл кареле se сфършеште тел-
лъл лінієт. Рівъ кът de слав de ва фі атвп-
чіа, е іndestalъtor спре а атраце інпірізма-
ре механіка a adanostвлі. Прін ефектъл а-
честей атрацері, se іnfiinдуат үп kontakt къз
тел кареле se сфършеште кътъл о алъ
колоапъл локалъ (pile locale) каре тіп-
мете үп рів таї віă кътъл електро-магне-
тъл рецепторвлі, шіл фаче а атраце къз

destvъlъ пътре импрезиареа теканіка дъкънд ніргія, спре а се пъте тішірі de къръ вірфыа de оцел семнеле пе фашіеа de хъртіе.

Он алтапарат *appareil* пъміт комістатор, зліжеште сіре а пъне іn стапе de пінкунія-піре, кънд с'арврі, stangijile тіјючиоаре (іntermediaire), ші спре а пъне іn імпъртъ-ніре дренте stangijile челе маі депъртате а лініеі. Ачесте de пре үртъ потѣ dъпъ ви асеменеа кіп кореспондіе, дъпъ вроіцъ, іntre еле саѣ іntre stangijile тіјючиоаре; ші ма-пінзлаторыл stangjiei de зnde пірчеде імпъртъшіреа, дѣ tot деавна імпъліе апаратълъ рецензор а stangjiei къръ каре е адресатъ імпъртъшіреа zisei stangij destinatаре.

Пентръ ка stangijile тіјючиоаре, депъртате временнік din інкуніяраре, съ пъ маі поатъ, реіntрънд пепревъзst, іntрервтме лікрапареа stangijилor іndелетнічіе къ deadрентъл къ корес-понденда іntre дънзеле, о възоль с'аѣ stъ-топнічіт алътэрреа къ комістаторъл, ші іn кътъ време ea аратъ, прін леѓъпареа аквліт сеѣ, тречерека рівлі, stangjiea тіјючиоаре пъ поате реіntра іn імпреціяръл (*dans le circuit*) ші прін үрмаре пъ поате іntрервтме імпъртъші-ріле diректе, афаръ пъмаі іn kaz de маре невоїе.

Чеа din тъів лініе пе каре sistema лій *Morse* statопнічі, е ачеа de la Балтімор ла *Washington*. Adзнparea statопrілор зліте аѣ konsа-крат ла ачеастъ din тъів інчекаре soma de 3 ,000 доларі, адекъ 150,000 франчі, саѣ 450,000 леї. Къ тоате дізвіріле, пеапърате ла о іntъя інчекаре, келтіеліле фъкте ла алкътіреа ачестеі ліній аѣ fost маі пъзіе dekът еле se sokoteаѣ. Маі тълъ време аѣ stat іn іndoіalъ dakъ телріле se вор ашеza съвт пъмінт, саѣ dakъ se вор іntinde ne stълні. Deosesіреа іn kost аѣ фъкте інкъ de s'аѣ а-пробат маі віне тъззара de пре үртъ, къ тоатъ фрікъ de a vide телріле съпзде ла ловітірі-

ле воиторійор de ртъ. Din порочіре асе-менеа темері п'аѣ fost дренте, ші къ інче-нітвъл апвзі 1838 sistema телеграфікъ а D. *Morse* se афла лікрапънд регнатат іntre Бал-тімор ші *Washington*. Adзнparea statопrілор зліте аѣ desnis декрънд ачеастъ лініе ші ко-респонденцийор партікларе, оръндсінд ка а-семенеа імпъртъшірі съ se statопnічеаскъ іn-tre тоате търгіріле прінчіпale a віпреі Аме-рікане. Ачесте rezultat e добъндит astъzі іn depлінътate. Маі тълъ desъвърширі аѣ adss репециопеа імпъртъшірілор ла асеменеа grad іn кътъ докъмента de o маре къпріндере, de пілдъ mesaціял апвзл a Прешедителі, se транспонѣ іn вр'о кътева оаре de ла впнъ маі челалалт капът а ачестеі іntине репбблі-чe. Он таріf modeрат dъds вое tгtврор врэ-ліор сочіетъці de a іntra іn імпъртъшірі телеграфічe, ші dъds tot одатъ капіталрілор пъзе ла інфінцареа лінійор телеграфічe, вп фолоз маі інзътпшіоръл декът ачел че se продъчe din іntrepriпdeріle іndestrіale, челе маі іnфлорітоаре.

(ва үртма)

A. П. К...max.

AMINTIRI.*

(үртмаре)

IV.

Не кънд копії ішті din үртъ se фъчеаѣ тарі, пе кънд впіверсітъціе Германіеі ші шкоалеле франдезе триметea іndѣръпт копії Ромъніеі, пе кънд шкоалеле astъzі poditoа-ре а Бекрещілор ші a Іешвлі staѣ інкъ іn пројекте іn регламентріле органіче, о епохъ маре ші літіноаѣ se ръдикасъ, о епохъ че трэзісъ оменіреа прін хълтевл тъпвлі: 1830, апвзл че se пътеште іn istopie апвзл славей.

* Bezi N. 13, 14 mi 38.

Кă о пресимуїре таі пре sas декът конштийн-
да овшеаскъ de atăncеа, пъріцій толдовені
ші ротъві ăтплъвръ лăтmea чea тare de ко-
пій лор, спre аї adăpa la ісвоарел de іn-
въдѣвръ, de кare чea таі тare napte din ii
dap nă touї фăзеръ лioсiш... Ni-am denpins a
креде, ної цеперадїile de філософи, de про-
фесорї, de іnвъдїи ші de кърѣврї din ачест
timi, къ претstindine тошї ші strъmoшї по-
шtri аă фost пелвтinaцї de лa олalъ ші пе-
штииторї de пітника. Мăлъ шtiинцъ аă фost о-
dată semiñnată вn огорвл ротънеск... твлъ
карте, твлъ шtiинцъ історікъ, політикъ, фі-
нанциалъ se іveskъ іch коле, dap пăstind de
aue вn ръзънile adăse de veаквăл ал XVIII;
твлъ ші крвde pane певинекате ūкъ astăzî
аă лăsat ачест всак, dap din каоскъ греческ,
din deskълкăвлъ обичеїврїlor ръзврїтвї, o
stea nă s'ăd пăst miñci пiчі одатă ne черв..
Stéoa Ромъниe: — Stea лăчиоаре вn іnіmile
пъріціilor пошtri stea, че se пъреа къ апне
къте одатă, dap кare i-ăă іndpentat de-a пъ-
рреа ші фъръ греш лa шкоалеле ші легъ-
тврile апăзлăй. De лa Kostinewii кресквї вn
деара Лешеаскъ ші въпъ лa ної, tot дръм-
рile апăзлăй sîntă вътate de пропчї ротънї.
De nă ap fi ीamъ de іnвъдїи пăoi, кare ne
іnvaцă astăzî, къ пъріцій пошtri nă aă фost
Ромънї, ші ne іndeампă a лепъда літва лор
ка о літвъ strъинъ, пеңtră ka пеñtвпънđ
лор s'ă fîm Ромънї, am іndрѣzni a zîche, къ
Ромъниa de va peri вre одатă, va peri de
тъна Ромънілор: вn поїріва strъinismvăлї,
Ромъни aă stat, stă ші ва sta nestръмтатă,
ка вісеріка лăї Dătnezeă zidită ne stăпкъ.
Ромъни este ка Dătнrea чea лăтъ, тare ші
adînkъ in кare se кotropesкъ апеле deoseбите
din a dpeanta ші din a slinra; къ кът таі
твлъ пъръе, ne atăta ші Dătнrea креште;
валврile strъine s'ăă котронit in Ромъни,
пiчі вn вал nă пăst miñca... de твлъ

орї вn вал ameningvător de neîre nă-ăă іnt'pit,
de твлъ орї ачел вал nă-ăă іmmins спre о
пропъшире.

Лăчиzъ dap ne лăтme 1830, an превestit прі-
кăтретвръл попоарелор de лa Пindăл пъпъ лa
Апеле italieneшti; лăтme ротънъ, ūкъ сfъ-
шъеъ de пеpdepea Besarabie, пълпгънд
крвtele зile a anăzї 1821, пеñtвпъde de
ръзинile ръзвоївлї din 1828, sta пехотърътъ
іntre instituцїile поăe, че nă se іndълецеаă
шікъ, ші віца таале, веñtă de o sâtă ană
кă Domnii strъinї; віацъ прелвпціtъ кътева
зile de Domnia лăї Ioan Stăpza.

Ne atăncеа дръмврile ераă пălne de къ-
лъторї de вnпъ вроицъ, кă пеñdjele des-
rise, inimеле апrinse, че se іntorcheaă dăpъ
ană ne лa казеле пъріцеашti, кă літве, хай-
не, simuцї алте декът літва, хайна ші sim-
uрile че ле аштата.

V.

Мăлъ neamări s'ăă skimbăt in карактер,
аша Englezii рiдă ші цioакъ astăzî, ne кънд
din контра воюшї Францijj de odinioаръ, se
факă сериош... In четата Царіградвлї, таbъ-
ръ пoăz a Франчілор din кare nă mai este пе-
воie s'ăă скоацъ:

Мъчеларжъ Тăрчілор,
Тăйтотріл Фръпчілор. ¹⁾

Englezii iшї пoăz тăрbanvрї, феzвrї пeste
коjфvрї, тăтъпї лa гът, ші хăiesкъ de тре-
зъскъ торџї, векї крвчіацї... Францijj staă
săvт арme ші săvт вnіформе, пеñtшкадї ші
ліпіштїцї ка ліпіштеа Тăрчеаскъ. Пріп вълвл
хронічілор am іmпърї леñne Ромъниa in доă
тăрzvрї: — Ромъни че se іntinde de лa des-
кълкътврile din ărtъ a цървлор, ші Ромъниa
че іnчepe кă ръзврївлї лăчeаfървлї тоскъ-
лекк in Petrэ чel тare, ші se іnkele кă ръз-

¹⁾ Bezi къпїквл вадїжлї партea II, din Баладе, B. A-
lexandri.

боюл din 1828. Oamenii din epoca din týie, epoca cea mare, cea fþloasă, seamănă a sta ne voînicie nsmăi, cîltereu îndrîznești, șîn-
cînd cai ne învâzădă lăzii fþră de plată din
cîmpii le týtarești, șîngrești și leșești, cîn-
dile în vîză, sabia, și sabie týtarepe în mă-
nu; rata tot că acea mănu a scrî o șîndecată
și a rîspinăcă cînd Leachă, cînd Tîrkă, cînd
Tatîrkă, Șîngreșă, cînd Kazakă. Boieria
lor era o măncă, cînstele o nemoie, vîză o
zvînă țrădă, ce se împărăea între rîzboale
și adunăriile țării... ne atîncea Români nă
aveaă madame și cîcoane, ce șînăpesele
ocărtvînd vîtejeshă casele și zvăzile, cîm
bîrbaudă lor ocărtvîă vîtejeshă șeara:

Cîță, mări, că de atînă
Cînd vînă cete de hăidăchi,
Drăgușă lor pînă că grămeșă!
Nînă că, zeă, mai nînperesă
La perdeaoa șapătă,
Săs ne măză Dăpăru! ¹⁾

Era o rochie grea de catifea cîsătă de mă-
na șînăpeseelor, odor skomă che trecea de
la mame la fetă, și prefăkăte întări zî
de evlavie în vîsminte, se potă vîdea și
astăzi ne la zpene vîserici, în toată bogăția
cîsătărei și a isvodălăi bizantin; ²⁾ — Șîmbre-
le lor sîntă palte, fedele sîntă triste, gîndind
poate la năvrednicia ștrăniilor; okii lor
zintă ne cîmpii și ne dealuri cîtănd vîzile
dăshan de alunat săză spărate de încinat.

Acestă sîntă șîrșă iștopiei, și însăfără-
torii povestelor che se zîkă la capra podgoriilor,
și în adunăriile cîrăptelor.

Epochea a doă este epoca cîderei dar și
a slăbeștișoiei, în care oamenii sîntă aproape
de a vîta că sîntă Români, și se prefaconă cînd
în Moscălă, cînd în venetici; epochă de stpeană

de foamete, de lăcăste, ne arîpale cîrora
Dămnezeu ape scrîsă pedeaua poroadelelor,
dar lăcăste mai nădăi năstioare de către cî-
mărașii, ședekii, goștenarii, oierii, vî-
drarii, fătării, zapci, pândrii, cheavăii.
În astă epochă înoarătă de colbul che se rădi-
ca sătăcăiăi, cîpetele azile, nă
sunt cîpetele vîtejelor, de la Dămbrava Ro-
șie, de la Vadă-Tîrkă, de la Baia, dar
brădetile Tatărilor voioșă de pradă și a
Ienicherilor băză de sînăcă... mîpos de vîrjel
a satelor și a orașelor șeze din anale.
Cînd în rîzinele aceste se vede căte o fap-
tă străvechiă, căte să om mai vîrbătă, căte
să cap mai nădăi plăcată, în inițiale împăetri-
te de dăpre se desfăcă în plăns. — De așie
în iștopia astă de sînăcă nă de lacrămi, de
bîruri și de răzine se zîrește o lăminioară.

Călătorele sochițăci de aveaă conștiința
de întinerică și prăpastia în care arătă
neamul: „Călătore,“ cîm zîce frătăsos zvăl
din papă Domnă vrednică de ne acea vreme
!). Așă azită în scrîntări desupră petrecăriile
Babilonăi, cînd moartea și păterea vechi-
kă staă la porțile cetăței: — Așa și pă-
ringii postri, prefăkăci în Grece îmbarăște
și îmșalvarați pîrtecheaă zile dătării și vesele,
cînd șrăia dămnezeiaskă se anăsa ne Români.
Patră nă România nă mărise în ei, dar ele
se trecipă, crădă trecipe, cînd Țarigradă
nesădios che rea păci, și iar păci... de nă mai
năstea rădika gloata ostenită!.. jelișirile boierescă
se îmăză atîncea păci la poezia patriotică.

„O Moldovă! de apă Domnă tu căre
„stăpănescă în tine, toți îndărătuți, încă nă
„nepări așa lesne. Che domnărie năstioare
răndăi tăbă nă lacomi, sîntă priuță, nepări

¹⁾ Bezi: B. Aleksandri, Basilea partea 1, filă 73.

²⁾ La vîserica trăi sfîndă se șvescă vîsminte cîsătă de
Doamna și Basilă Bodă; desenul (isvodă) e de la
skoala zisă bizantină.

¹⁾ Bezi hrîsovă la Grigori Alekse Gîca BB. din 1765 An-
rast 13, xărăză Galadăză pentru drăgușarea de schola-
je avereea Monast. Măvronăzăi. Drăgușă T. Ko-
drescu, 1852. Tomul I, filă 173.

„тale, къ nă kătъ sъ aroniseaskъ шie nă-
„me вan la деаръ, чi desfrъncaj кătъ nă-
mai aveare sъ stpъngъ; каре аноi totzhi se
„ръsinewte, шi inkъ шi къ прimejdia каселор
„дор; къ blestemul sърачилор къm se zicе,
„nă kade пре копачi, къt de tъrzi.‘‘¹⁾

Eteria, візъл Фанарвлі пе талъл Днпъреї,
чe Молдовеній авзісъ, „јалпіка трагодie,“²⁾
despъrdenia јакашъ шi вечпікъ а Гречілор
de Ромъні, nă dewtentla molъtatea віецдіреї;
Ромъній гречілі вроіа sъ тоаръ in anterei
шi калпаче, прекът Sibaridij, о леакъ тоши
дор, вроіа sъ тоаръ in disfъtъrі шi пе па-
tъrі de tpandafirі; in беjъnіе, ка шi inainte,
прекът шi in бртъ, таіfetъl, egoismul шi
nenъsapea фбръ statopnіche; къ таіfetъl, кі-
фуя adspъrіlor, аморврі nesfъrшite, stixxri
nestpіg de inimъ, chaulieu шi anachéreon, лъ-
тарі, прітблъrі пе лвпъ, бенкеібрі.. шi де-
ретоніile кврдеї, деретоній маi ампліfіkate
декът деретоніile кврдеї краївлі челvі та-
ре а Франдеї. S'ap пtеa asemъна ачеа со-
cietaie къ o adspъtъrъ вестъl de oameni din
тоатъ лвтеа, къntund шi пtъnkynd пе o ко-
рабie фръmoasъ, че ар трече пе лvngъ пiште
талврі чівтate.

În societatea aceasta nă lînsa nîcî învъцъ-
tara, вne орi пiчi талentъl... dar încъlencі-
nea era deшартъ, inima seakъ.

¹⁾ Bezi Litop. Гоголіц: — Miron Costin Tom. al III,
філа 236,

²⁾ România Litterară dn N. 5 aă tînărăt o вѣкать din пос-
та аă Bezdiman: јалпіка Трагодie.

(ва брта)

A. R.

КЪНТАРЕА РОМЪНІЕІ.

Дакъ двшманa вострі вa чере легъminte ръ-
minoase de la воi, atunciа маi віне твріd
приi савиа аă, декъt sъ fіgi прiвіtori iunpіtъrі
шi тікълошиеї дерiй boastre. Downa ярпіnclor
вострі днsъ se va ȳndra de лакръtеле slădi-
lor зале, шi вa рyдika dintre воi пе чіпева,
кареле на ашга юршi пре брташi вострі дn
волnіtia шi пterea de маi ȳnante.

(Хронікъ Молдовенеaskъ).

I.

Domnul Dymnezeu пpіrіnclor постри in-
dratss'aă de лакръtile тале, нород nemtп-
гыет, indratss'aă de дsререа plъtъlор та-
ле, деара mea?.. Nă este indestal de smepi-
tъ, indestal de kinbitъ, indestal de сfъшиatъ?
Въдзвъ de фіcioiri чeї віtejі, plъtъl фъrъ in-
четаре пе тormintele дор, прекът plъtъl
шi ѹlesкъ фemeile disiplete пе sъkrіl тut
a социlор.

2.

Neamtrile авзіръ dіpetъl kinbitъ тале;
nъmіntъl se тiшкъ. Dymnezeu nătai sъ năl
fi авзit?.. Ръsевnъtоріял превestit nă s'aă
nъskъl оаре?

3.

Каре e маi тъndrъ декъt tine intre toate
дерile semtнate de Domnul пре пъmіnt?
карe алta se iunodobеште in zilele de варъ
къ флуrі маi фръmoase, къ гръne маi ьгорate?

4.

Bepzi sîntă dealvрile тале, фръmoase пъd-
рile шi дsмбръvile spъnзbrate de коастеле
dealvріlor, лимнеде шi seniн червлъ tъl?
твпціl se iunadъ tрfashі in въzdbx; ріvrile
ка бртые nestriце окoлескъ кътиpріle; поп-
улile тале inkъtъ авзял, zioa фартекъ въz-

тъл... пентръ че zimbetul тъл е аша de amar măndra mea șeаръ?..

5.

Не къмпите Тенекиет ръстъріт'аă флоріле?.. № аă ръстъріт флоріле, sîntă tîrmеле тълте ші фрътоаase че паскă въле тале: соареле propodeute бразда: тъна Domnului te-aă въ-кврат къз вънорі фелгріте, къз помете ші къз флорі, къз авдіе ші къз фрътъзде... Пентръ че үемі ші үіпі, șeаръ богатъ?..

6.

Днпъреа բътърът, вірйтъ de пърішій тъл, үіпі сърѣтъ поала ші үіпі адъче авдій din үі-нътъріле de үnde соареле ръсаре, ші de үnde соареле апъне; вълтъръл din въздах қадъл ма-тие, ка ла пътмінъл тъл de нашеpe ; рісріле челе фрътоаase ші спътногозе, пъраїеле челе ръпнеде ші сълбатіче къпітъ пеінчелат ладда та... О șeаръ фалнікъ ка пічі үна, пентръ че фа-уа үі e მъроводітъ.

7.

№ este фрътоаастъ, № este მнавкцітъ?.. N'ай фічорі тълші каре te լвбескѣ? N'ай кар-теa de вітєjie a լրеквілі, ші віиторъл მнайн-теa ta?.. пентръ че კყргъ լакръшіле тале?..

8.

Пентръ че լрепарі? լрепул үі se լопеште de სлъвъчіне, ші inima үі se ֆретънътъ къ լвдеалъ.. четілай оаре მn რареа սрsitei?.. Ае-рвл тішкъ լреврат... вълтъл догореште... მn-дервл пеірері апататցis'aă? попціле тале sîntă речі, віссріле լреврате ка վалвріле Мъреj բътътъ de ფortbnz... че'үі превестескѣ?

9.

Прівеште de ла тіазъ zi, ла тіазъ noante, попоареле მn րdіkъ капвл... гъндіреа სъ i-

веште лътіноасъ ne deasăpра მtspnerіклv... Гъндіреа, двхвл дsмnezeiesk, че zidewste, ші кредінда че дъ віацъ... лътіа веке se пръ-вълеште, ші ne a ei дърътътъrі სлобозеніa se მnалцъ!.. Dewteantъt.

10.

Мъченій sîncelkі тъл n'aă zis oare: ші Domnul va скла ne үпвл dîntre воi каре ва ашеза ne брташій вострі լаръші მn волнічіеа ші пtтереа лор?.. Ծitatai sîncelkе че კвръ пріп вінеле фічорілор тъл?.. M'at erai тъндъr օ-диніоаръ кънд stpîrat „xpa“ მn въты!.. піентъл тъл ера tape ka de одел, палошвл se точea ne d'nsvl... соареле se მnспека de норі de пълвере че ръдікаă რъсбоіпій тъл.

11.

Попорвл тъл ера მnдръзneց ка вълтървл, ръсбоіпік ші լрфаш ка таvrвл neіnphigat... Ръmasq'аă оаре пімаі გtбра пtтері ші а-дъчереа aminte a վtjejiel тале?..

12.

Ком аă სлъйт піентъл тъл de одел?.. тъ-на та чеа tape կаде de օбосеалъ... ші толь-шіреа аă მnpat მn лъкашвл волнічілор!

13.

În времеа веке... de demâl de тъл... че-рвл ера літпнеде... соареле սtрълчea ка үп фечіор tinep... къмпій фрътоаase მnпrejvrate de тълші верzi se მnтindeaă тай тъл dekъt пt-tea пріпde оківл... пtძdrі tinepe გtbraeaă dea-լvrlе... լrмеле s'azzeaă тълind de deapte... ші арmasarii nekezeaă jvckndosse пріп papiste... ne o паіjшte верde, სлобозеніa, копіль եմъ-юаръ къзіде лъпці ші аэрите se լvка къ үп арк destins. Феріче de оаменій din към-пие, феріче de чеi de ла тънте!.. Ера вре-меа atvпchea кънд tot отвл լrjea ֆбръ stъ-

тън ші үтвла тъндри фъръ съ'ші плече като ла алт от; кънд үтбра вълор, пътнител ші аеръл черівлі ера deskіші тетрора; ар віаца се тречеа лінъ ка үп bis; ші кънд аціенчеа не от невоіле вътреңілор ші тоартеа, ел се дачеа, зікънд: „мі-ам ірый зиеле,“ ші ера сігір къ віаца лій се ва пренчі үн копі ші тоштеніреа лій...

Dap іатъ аеръл se ібрвръ... черівл чел літнеде se імброводеште къ порі інізекоші... үп нор де прав інвългіе кътпіеа ші асканде тенгі... se аздѣ вайете... добітоачеле se інвъртескі кът se інвъртескі ін попділе війльоасе кънд ляпій үрль ін пъдері... кай пекеа-ъ ялнік... талдіме de гласрі se аздѣ stpi-ънд... въдескі кънд прімеждіе кълд недејде, зеңдік, кънд перде, тэрбаре, desnъдејдіре, въндела сағы ші порыл se імпръштие підін... Doamne фъ'ші тіль!.. se веде аместекл зіній вътліл!.. Чеі че аж пъвъліт сінт імбръкаші ін фер... сеңеата алспект не павъзъ, ші пало-шл къ доъзъ аскандіе таіе ін карне віе... dap пептіріле гоале staš ін поїрівъ... se ляпій къ фэріе... se плекъ сабіе... inимеле салъбескі... фыгі... цеара словодъ аж періт!.. staš... ізбъндаі ін тъна Domнылъ... аркыл se інтінде din ноъ... лхитъторіи se аместекші ші se ізбескі... пептіріле гоале de павезіл... капетеле дес-коперите de коїфріле... (ва әрта)

Poesie

ODЬ

Къдереа Sebastopolеi.

I.

Сынъ ші ресонъ бронзл къ тэрбаре
Флакъръ върсънд,
Оштіле с'асвърле, сбоаръ къ 'нфокаре
Moaptea җнфрантънд.

Артеле детзиъ, вомвеле ка вънчл.

Сбоаръ ші оторъ

Аеръл se тишкъ, тремэръ пътнител,

Toate se 'нфіоръ.

Норій че se варсъ д'арте тутътоаре

Черіш а'нзека;

Немай бронзрі, snade ш'арте 'нгроизитааре
Флішеръ пе'нчетат.

Аквала ші левл фэріоші ізвеште

Moaptea 'н тъні партънд,

Знде se аратъ tot se пімічеште

Брадзл лор ловинд.

Ла а лор stpirape, ла а лор ізвіре

Toate s'a 'нгроизит,

Zidzрі ші армате, тэрнрі җнтъріре

Toate аж періт.

Фълфъе пе zidzрі тъндреле stindapde,

Бірзінда кънчл.

Зндеі Sebastopol? Фокъ 'нтр'зънскл apde

Шіл арзикъ 'н вънч.

II.

Міл de бронзрі s'я ресоне

Toatъ ламеа-акам s'я штіе:

Sebastopol а къзат!

Ші тахтимеа de армате,

Zidzрі, тэрнрі ші търіе

Ін че номе s'аж фъкет.

Міл de гласрі s'я se 'налиде

Ші s'я stpiде җн зліре,

Astъзі Рашіл s'аж інбінс!

Desnotismл ві крзіміеа,

Шіл а лор фанте d'асспіре,

De пе пътнител s'аж stins.

Пънъ кънд а лор патере

Ші прінципрі de склавіе

S'я domneaskъ пе пътніт?

Пънъ кънд s'я tot сағрзме

Ші s'я stpinrъ 'н tipanie

Tot че 'н ламе e mai s'өнлт?

Пънъ кънд къ 'пвіршнpare,

Aste idpe җnsetate,

S'я веа сънде оменеск?

Ши съ калче дн пічиоаре
Молте науді скримате
Че дн лапцірі se тоескъ?

А лор хорде къ крзиме
Несте славелс попоаре
Ка потопвл пъвълеа.
Ши пастіл, спаіма, тоартеа
Ши дсрере, деспераре
Денъ орта лор лъса.

Даръ съне мій de гласарі
Ши реснне дн спіре,
Astvzi Рымій s'аă джвінс!
Desnotismъл ши крзимеа,
Ши а лор фант д'асспіре,
De не пъмінка s'аă stins!

III.

Скоал'акома din тормінг'ї,
Дмвръ трістъ ші нерітъ,
Цархле Імпърат!
Скоалъ пънде-а та къдере,
Ши тъндриа'ї дмілітъ:
Sebastopol s'a ляят!

De не върфъл сеă чел тъндръ
Тъ спіраї тереј ла ляме:
„Toатъ лямеа воів калка“
Европа вірзітъ
К'ємлінцъ л'ам теă пъме
Ін цепнкі ва третра.

Даръ сънде ѹ-е пістерea
Ши тъндриа та чеа маре
D'a domni neste пъмін!
Toate мепсе'н інспірік,
Toate-акома se квфндаръ
Денъ тине іn торнін.

Мій de бронзаръ детнтаръ,
Мій de хорде se спіръ,
Дар ка фімвл аă періт!
Ast фел пере ноантеа неагръ
Норі ші дмвре че-о 'пвълръ,
К'єнд лямина s'a ібіт.

Stъl, te зітъ, нă te-асканде,
Дмілінца та прівеште,
Съ прівешті към аă къзат:

К'ємпіріле тале'н сънде
Славій тъл le інвълеміт,
Ш'аста'н віадъ н'аă крезат.

Търніріле тале тъндре,
Че кредеаї къ сънлъ ne 'пвінсе,
Ши орашл тъл bestit,
Toate заче іn рхіне,
Ш'а лор фал'аком se stinse
Ка ші тине аă періт!

D'стіе аком іn тормінг'ї
Дмвръ трістъ ші нерітъ,
Цархле 'мпърат!
Аї възат a ta къдере
Ши тъндриа'ї дмілітъ.
Drent a трізмфат!

IV.

Глоріе, търіре, глоріе, оноаре
Лямеа ва стпіга
Бравелор армате че пемзритоаре
Se ва 'пквпна.
Иліне de 'пфокаре пентра лівертате
Еле s'аă лянат,
Ши de tipanie, крвдъ nedpentate
Лямеа a скънат!

Aззілай оаре, скампъ Ромъніе,
Франда-а вірзіт!
Намаї сънлъ акома лапцірі ші склавіе,
Toate аă періт!
Bie тоді Ромънії, фактъ тоді къпнене
Еравіл'ор къзгадї!
Inime s'я salte, гласарі s'я ръснне,
Рымій сънлъ вътъдї!

Францъ, Енглітеръ, паме тарі, помноасе,
Наме че нă торъ!
Наме че прін севнлі трече глоріоасе
Ши de тоді s'адоръ!
Глорійе лянет вояж въ сънлъ date,
Вой ле къштігадї;
Ши акома тъндре, дрентэрі, лівертате
Лямій вой s'я дадї!

Pads Joneskъ.

МАНОІЛ.

(брітаре)

— Рѣдікъте, копіль; н'ай пічі о темерел
оів съ тे трімет ла о кокоанъ ла щаръ, зnde
веі фі ін сігврандіе... ляйш кондеіл атспче
ші скрісеіз.

„Драгъ Дядькъ!

Фетіда asta este вірттеа персоніфікатъ. Ea
іші ва споне че соартъ о гонеште. О пыів зе
протекціеа Dіale; штіш къ емії єхнъ ші це-
нероаasz пентръ тоді ші пентръ тоате: фії ші
пентръ дынса. Adio, драгъ дядькъ! нз тъ ѿта.

Маноіл..”

Кемаіз не слагъ.

Мъне съ те скомі de dimineацъ, съ юаі каі
de поштъ, съї пыі ла калеаскъ, ші съ те
девчі ла Петрені къ скрісоареа ші къ копіла
asta; імі веі ръспундіе de дынса къ капвл.
Dіte!.. Iap та, копіль, інтръ коло іn кабінетъ
тэш, ші тe odixnewste пыпъ тъне di-
mineацъ...

Младенім, domnule, твлдемім!.. ешті
ып зефлет цеперос ші побіл!..

— Мерсеіз съ іnsouiesk не чеімаді.

Сала балвлі ера інкъ плінъ.

Къстаіз претстандіне съ вѣд пе Zoe. Де-
шартъ допінду!

Інтраіз іn sala зnde se joакъ кърді, търънд
дывъ mine трупа sromotoasъ. Zoe нз ера
пічі аічі.

Не тасъ ера о товіль de авр.

On Еvreй, іn міжлоквл а доўз-зечі de пып-
тъсторі, інторчea не іnчетат о пыреке de кърді
іn тънъ.

— Va banque! І stpігаіз еш пынд о кар-
те не тасъ.

La ворвеле ачесте тоді іnтопсерь капвл къ-

тръ mine пірвіндомъ къ тіpare; ші фіекаре
імі tphase картеа че пысеіз.

— Skoate бані, zisъ банкеры, саі skoate'ї
maska ка съ te капоск.

Арпкаіз пе тасъ о пыпгъ къ o mie de ды-
кауі. Okії Еврэвлі se іnфлькърапъ: аі фі zis
къ е ып ляп фльтънд, че веде о праdъ. Мъ-
наі тремхра ка ла Cain; ворва і se іnквр-
ка пе ввзе.

— Картеа пе фацъ! імі zise сл.

— Мерці іnainte!.. stы!.. ам къштират...

Ляйш бані, ші ешій іn салъ, дынд брауз
Мъrioареі.

— Акыт съ чіпът, драцій тей!

— Sъ чіпът, ziserъ фемеіле.

Трекврът іntr'pn кабінет ла о парте. Аічі дъ-
діtв opdin съ se пые шесе-шре-зече талцере. O
тважіme de къпощтіде, веніръ de тъ феліcітаръ.

Іnvitaіz пе тоді ла тасъ. Ерам опt вър-
багі; не маі требвіа трэ фемеі... шефвл по-
лідіеі se іnствріпъ съ ле адъкъ.

Ne пызерът ла тасъ. Mъrioара desfъta со-
чіtatea пріп глятмелe сале.

Іn съпъtatea лії Manoіl! stpігъ зпвл ръ-
дікънд ып тоast.

— Bibat!..

Toastele se репетаръ, ші віпвл кърцеа іn
topent.

— Еш проклат пе Manoіl шефвл nostръ!
stpігъ ып алтві.

— Чел тай фрэmos amant че ам авст! zisъ
Mъrioара чеरънд'мі о сърстаре.

— Sъ іръеаскъ Manoіl!

Капвл mi se іnторчea.

— Пентръ че te-al іntops din Posia, не-
вірбіto! stpігъ зпвл.

— Аморвл патрія і ntrpnato, zisъ ып алтві.

— Таcі, Петракі! zisъ Mъrioара. Тa пy
deskiži піci одатъ гра de кът ка съ спі о
простіe... ведеcі кът se скрів istopiile іn se-
колвл nostръ?..

- Апоі дар, споне тв.
- Быете, дақъ вре о датъ та веі апка съ скрій біографія та, скріе къ пебірхіта с'а ин-
tops din Posia пептру къ амантая еі ны тай авеа пічі үн бап. Ныті плаче съ тъ лінгвашкъ німені.
- Небірхіто, үй тай зісъ үнбл, её тъ ин-
струмінез съ скрію віеаца та, къ кондігіле съ тъ
спій къді върбаці ай ішбіт?
- Дар че пайба авеуді, domnіlor, ін астъ sea-
ръ?.. ар зіче чіпева къ в'аціл мъсат дыхал ла ышъ?..
къді върбаці ам ішбіт?.. воіешті съ тъ інсвілі?
драгыл таё, пептру Dамнеze! ныті скріеа ві-
еаца, къді ін лок съ фачі үн roman саё о
трафедіе, та веі треzi къ ай фъкіт о повель
pastoral.
- Е непредвітъ! зісъ албл.
- Ворбешті ка кънд ны та къпоаште ні-
мені, зісъ Ara; сінті доі ай, ла Петрені, ераі
небінъ de аморіз дынъ үн... съ'л тай пітмеск?
- Zi тай віне дынъ доі... ші пептру че
съ ныті пітмескі?.. съ'л спон её: үнбл ера Александры, ші албл Manoіl... ка тінє, драгыл
тэё... ші іші seamънъ... дар este таңті вре-
ме de кънд н'ам тай аззіт ворбіндісе de
дұнсвіл... сінт siгръ къ а тэріт. чел din тъіз
ера тай позитів, ші а штіт съ se фолосеаскъ
de шедереа таа ла царь. Чел ал doile, ера
үн поет... тъ ішбіа серманыл ка үн пътірь;
дар фы тай підін фолосіт de кът Александры:
ныті въ јср, къ н'ам ішбіт пічі не үнбл пічі
не албл.
- Ешті дар о фемеіе фъръ inimъ, үй ръз-
пінсъ үнбл.
- Ешті үн пебін, үй зісъ ea; аззіндіте
чіпева ар креде къ ешті үн віедзіторів din ла-
пъ! о фемеіе каре se пропстітсе ла чел din
тъіз sosit, кареї зіче къ о ішбіште, къ тоаре
de аморіз, este о фемеіе de inimъ, ныті аша?
дар, imbecile! oameni de ачеяа сінті таңліу;
тоді потік съ'ші зікті къ та ішбескъ, къ торж de
- аморіз... ворбеле ны къстъ пімік... требвіе дар
сь та даі ла тоді, къчі требвіе съ аі inimъ!..
- Este непредвітъ, репеті чел че таїzi-
сесь ворба ачеастъ.
- О idee! стіргъ үнбл.
- Каре?
- Съ тарцем съ јекът кърді, ші чіпева
къштіга съ dea тоді бапіл небірхіті... і se къ-
віне къчі, пре леңеа таа este непредвітъ!
- Бап! ръзпінсеіз её... ам доіз мій ды-
каці къ mine; — тоатъ stapea таа ін бапі!
орі үй nisez тоді, опі үй іndoiesk ші імпарт къ
небірхіта.
- Штіт че, пейквідъ? үмі зісъ Мъріоара.
Інкіпшештік къ аі къштірат aste доіз мій ды-
каці кареї аі; ші дақъ ешті хотьріт съ'л ім-
парці къ mine, дѣмі ақтам о mie.
- Ласыпъ Мъріоара! miea каре ті-o чері
поате о съ'лі adкъ пороквл. Съ къштік інкъ
доіз мій! ш'апоі съ веі віеаці че о съ дычет.
- Браво! порок үнбл, Manoіl, domnіlor!
- Браво! зісеръ тоді; toastеле se репета-
ръ; ші её, інсоғіт de вре о доі din конвіі,
плекай, лъсънд не чеілалці къ фемеіле ла
масъ.
- Аі нердст, үмі зісъ ел къ сінде рече.
- Quitte ou double! үй ziseіз, пінд ал-
ть карте.
- Ел аместекі кърділе, ле іntoapse; аі пер-
дат, үмі тай зісъ ел, скошінд'мі о ін фадъ.
Даі тоді бапіл че авеам.
- Nastірій чеі фрітомі di үрлілант ныті
жоіч?
- О схід de дыкаці тъ үн.
- Фіе, үн прімеск къ доіз східе.
- Еаръші аі нердст! үмі зіче.
- Каїші ші тръсвра, чіпчи східе de галвіі,
- Фіе!
- Іntoарче, къ картеаї не масъ.
- Аі нердст ѿаръші, domnішорвле!

— Мэймеле ші tot че ам ін касъ треі сяте
де галбіні! прімешті?

— Фіе... stos!

— Валет!

— Аі нердст іаръші!

— **Ф**ілімі кредіт.

— Н8 se поате.

Аноі плекендссе ла үрекіле телес. Зое
те іввеште, імі zise... репонцъ ла дынса; о
mie de дакаї съ јскът.

— Ценералвле?

— Гындемтете; іа'ді сеамъ!

— Фіе! іі ziseів, ші simdij въ каса se ін-
вртеште к8 mine.

— Аі нердст, імі zisъ ел; ші лътъ кър-
диле din тъпъ.

Аноі плекендссе юаръші ла үрекеа тіа!
astъ sapъ кіар воік вені съ іаў ін stъпніре,
каі, ші апартаменты. Dтале к8 tot че se а-
фль ін лъвнтрз.

— Astъ seapъ? н8 se поате; o! әnde съ
тъ кваж?

— Әnde штій... asta н8 тъ прівеште.

— Dap, ценералвле, фіі omenos.

— Вреі съ'ді фак граџие?..

— Граџие? Афль, domпvle, къ Ромъпъл
н8 чере граџие! ін ненорочіріле сале.

Ерам desnerat. Mъ intopseів in кабінетыл
әnde аштепташ фетемеіле!

— Am нердст tot!..

— N8 e пімікъ, ръсппnsъ Мъrioара; піч
еў вра съ zікъ п'ам къштірат. Mъnі o съ'ді
intорчі. Әтпледі паҳареле, domпvlor! шаппа-
niea, dewteantъ въкврія, ші snарце intpistapea!

Капл төш въеа; кредеам къ каса se ін-
тоарче к8 mine, bedeам oamenії ne jomъtate;
паре къ тоңі dындуеа іnaintea okіlor тіе!
Мъrioара н8 era таі пәдін аменітіз; първл ей
skryptat ші kastanié къdea ne үтерій албі ка-
лантеле. Ea se плека ne mine, гура ей къта

ne іnчетат кънд үүзеле телес, кънд паҳарвл
де шампаниe.

— Віеада e tристъ, амічі мей! съ бем, ка
съ інекът дэреріле че simdij!..

— Че? аі ші т8 дэрері? o іntrebe впвл.

— Дақъ ам дэрері?.. крэзі къ віеада че
o дык імі este пъктъ? крэзі къ н8 ам o mi-
nystъ іn каре рошеск de mine іnsamі? ші
пънг к8 лакръті?

Zікънд ворбелे ачесте, o інекъ пълпзял.

— Dap sіnt пебапъ! үртъ ea. Dрациі мей,
ерташітъ, үтасем къ еў sіnt aіch ка съ въ
фак de нетречере... съ бем... въкврія ва вені!..
віно, сквипъл төш Manoile... o sърѣtare, o
лъпгъ sърѣtare, ші фіі воіos, astfel este картеa.

— Dap ам нердст tot.

— Че фел?

— Tot, іді zіk; ачела че чершеште пе
подэрі este таі bogat ne лъпгъ mine... н8 таі
ам пімік...

— Nіch к8 че пъті masa?

— N8 таі ам nіch үnde dopmi astъ noante,
ам нердст tresszra, каі, каса, ші tot че ам
іn лъвнтрз... н8тамі ам de кът фракъ ѡста че ве-
дегі asszira mea!..

— Adeвърат, stpіgarъ doт іnsh, noі ам
fost martspri la ачеста

— Дақъ este аша, zisъ Mъrioара, іді фак
реверіцеле телес, domпvle Manoile! веі пъті
skrypti фарса че ne-аі јкат!..

— Дақъ este аша, zisъ birtashyl, веі авеа
евпътate съ'мі лаші аіче фракъл...

— Браво! stpіgъ алтвл, desbraқaціл.

Oamenі ші фетемеі пъзеръ тъна ne mine ;
intp'зn minst ерам jomъtate desberъкат.

— Aide! zise үп веікъ камарад, фъне
чева версзрі съ te ертъм!

— Че? este поет ачеста?

— Atъta'i ліпsea.

— Manoile, дақъ еші поет, гъчеште к8
чесе pimeazъ поедел?

- Кв вшврел, ръспанстъ алтъл.
 — Ба кв тишъл, stpirгъ вп алтъл, ші тоу інченпръ съ ридъ.
 — Імі веі плъті кв сінцеле тъд ачеаста, ії stpirais.
 Різл лор se адъорі.
 — Маноіле, фъмі о одъ, съ te плътеск аіче...
 — Dzeял теі? чине тъ ва скъпа?..
 — Ед, ръспанстъ вп glas de фемеіе.
 Мъ інтопсію, ші възі о фемеіе іn maskъ, каре'мі інтинсъ тъна.
 — Bino, Маноіле!
 — Zoe!..
 — Өnde съ віе zisъ бірташъл, este datopis кв о sstъ de галбій.
 — Eatъї, zisъ ea, арзыкънд о пынгъ плінъ кв аэр.
 Бірташъл пытърѣ вапії, ші афлъ soma іndoіtъ.
 — Дакъ este аша, ам чинте съ тъ інкин..
 — Bino, віно, Маноілл теі!..
 Мъ інбръкаів ші үрматів ачест інцер череск.
 — Съ ешім de аіче, zise Zoe.
 — Dap өnde съ мерцем?
 — Аказъ.
 — La mine?
 — Dap.
 — Dap нз штії nimik?.. drentzл de a ре-інтра іn касъ л'ам нердст іn кърдї... каса мяа ва фі opizonзл de акъм іnainte...
 — О Дымнезезле!
 — Zoe! Zoe! сіnt вп місерабіл!.. пытай тоартеа поате съ тъ скаше...
 — Маноіле, нз воркі астфелд...
 — Zoe, нз сіnt demn de пардон... ам јекат іn кърдї... іnтоарче'ші окій de la mine, къчі аі съ аззі вп лякъ грозав!
 — Пентрэ Dzeя, тъ спърї!..
 — Am јекат іn кърдї... пардон... пардон... не tine, Zoe, не tine te-am јекат...
 — Нз te інделег...

- Өп om mi-a zis: Zoe te ізвеште; репнпцъла ea, ші съ јекът: дакъ перд, перд o mie de доказу, дакъ къшіг...
 — Dzeял теі!.. дар ешті певен!.. өnde o съ дормі astъ noante?..
 — Нз штії,
 — Sъ мерці la Фроса, саў la Елена... аштеаптъмъ вп minst... воів съ ле інтьнеск...
 Zoe se дsсе.
 Цепералвл трекъ пе лънгъ mine.
 — О воргъ, domnule!
 — Доіъ, дакъ вреі.
 — Dinioapea eraі егалл теі; акъм нз аї пічі өnde съ тречі noantea. Bіnъ съ'ді фак е пропзпера.
 — Каре?
 — Штії къ сіnt патерник?.. іnaintea mea нз este пічі о аэторитет аіче каре съ pedіche фронтег...
 — О штії.
 — Eд din astъ sapъ іші юаш каса іn стъпнпre.
 — Поді.
 — Dap not tot odatъ, нз пытai съ te лас аказъ, dap съ'ді іnтоаркші вапії че ам къштират
 — Кэм?
 — Маї інтыї съ ешім іndatъ de аіче.
 — Пе үртъ?
 — Аказъ үі-оіз споне.
 — Прімеск.
 Ешіртм din вал, іn кълева minste фэртм аказъ.
 — Ia o хъртіе, ші скріе че үі-оіз dikta eж..
 — Нымаі съ нз фіе o лаштате.
 — Domnule!
 — Dиктеазъ... вом віdea...
 (вз үртъ)